

राष्ट्रीय कृषी विकास योजनेअंतर्गत (RKVY)
परंपरागत कृषी विकास योजना (PKVY) सन
२०२५-२६ मध्ये राबविण्यासाठी वार्षिक कृती
आराखड्यास प्रशासकीय मान्यता देणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन

कृषी, पशुसंवर्धन, दुग्ध व्यवसाय विकास व मत्स्य व्यवसाय विभाग

शासन निर्णय क्रमांक : कृवपदुम-१२०२७/१७/२०२५-MAG-१A (Comp. No.: १०९३६२६)

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक

मंत्रालय, विस्तार, मुंबई-४०००३२

दिनांक : ३० एप्रिल, २०२५

वाचा :-

- १) केंद्र शासनाने www.agricoop.nic.in या सांकेतिक स्थळावर निर्गमित केलेल्या राष्ट्रीय कृषी विकास योजना अंतर्गत परंपरागत कृषि विकास योजना बाबतच्या मार्गदर्शक सूचना.
- २) शासन निर्णय क्र.योजना ३३२२/प्र.क्र.१३९/१-अ, दि. १० नोव्हेंबर, २०२२
- ३) शासन निर्णय क्र.योजना ३३२३/प्र.क्र.१२२/१-अ, दि. २० ऑक्टोबर, २०२३
- ४) शासन निर्णय क्र.योजना ३३२४/प्र.क्र.७१/१-अ, दि. १२ जुलै, २०२४
- ५) राष्ट्रीय कृषी विकास योजनेच्या राज्यस्तरीय प्रकल्प मंजूरी समितीच्या इतिवृत्ताचे पत्र क्र. No.CSS-२०२५/CR-१४/२-A, दि. २६ मार्च, २०२५
- ६) कृषी आयुक्तालयाचे पत्र जा.क्र. कृआ/पीकेव्हीवाय/प्रमाप्र/२५-२६/९२१८/२०२५, दि. २३.०४. २०२५

प्रस्तावना :-

सन २०१६-१७ पासून राज्यात राष्ट्रीय शाश्वत शेती अभियानांतर्गत परंपरागत कृषी विकास योजना ही गट आधारीत सेंद्रिय शेती योजना केंद्र हिस्सा ६०% व राज्य हिस्सा ४०% याप्रमाणात राज्यात राबविण्यात येत आहे. सदर योजनेअंतर्गत २० हेक्टर क्षेत्राचा एक गट याप्रमाणे गट स्थापन करण्यात आले आहेत.

१.२ सन २०२२-२३ मध्ये स्थापन करण्यात आलेले ५०० गट व सन २०२३-२४ मध्ये स्थापन करण्यात आलेले ८५० गट असे एकूण १३५० गट स्थापन करुन योजना राबविण्यात येत आहे. योजने अंतर्गत एकदा निवड केलेल्या गटाला ३ वर्षे योजनेच्या मंजूर मापदंडानुसार लाभ देण्यात येतो.

१.३ सन २०२२-२३ पासून परंपरागत कृषि विकास योजनेकरीता राष्ट्रीय कृषी विकास योजनेमधून निधी उपलब्ध करुन देण्यात येत आहे.

१.४ सन २०२२-२३ या पहिल्या वर्षासाठी परंपरागत कृषी विकास योजनेअंतर्गत ५०० गटांच्या तीन वर्षाचा कृति आराखडा रु. ५१००.०० लाखास संदर्भ क्र. २ अन्वये प्रशासकीय मान्यता देण्यात आली आहे. सन २०२३-२४ या मध्ये राज्यात ८५० गट स्थापन करुन योजनेची अंमलबजावणी करण्यात येत आहे. त्याकरिता प्रथम वर्षाच्या कृती आराखड्याची रक्कम रुपये १७३४.०० लाखास संदर्भ क्रमांक ३ अन्वय राज्य शासनाची प्रशासकीय मान्यता देण्यात आली आहे. सन २०२३-२४ मधील ८५० गटांच्या द्वितीय वर्षाच्या (२०२४-२५) कृती आराखड्याची रक्कम रुपये १८२०.७० लाखास संदर्भ क्रमांक ४ येथील शासन निर्णयान्वये मान्यता देण्यात आली.

१.५ राज्यस्तरीय मंजूरी समितीच्या दिनांक २४ मार्च, २०२५ रोजीच्या बैठकीमध्ये सन २०२५-२६ करिता परंपरागत कृषि विकास योजनेतर्गत स्थापन करण्यात आलेल्या ५०० गटांसाठी रुपये २३२९.९६ लाख व ८५० गटांसाठी ३५५१.१९ लाख असे एकूण १३५० गटांसाठी on going programme करिता रुपये ५८८१.१५ लाख एवढ्या रकमेच्या आराखड्यास मान्यता प्राप्त झाली आहे. सदर मान्यताप्राप्त आराखड्यास प्रशासकीय मान्यता देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

सन २०२५-२६ या वर्षाकरिता परंपरागत कृषि विकास योजनेतर्गत स्थापन करण्यात आलेल्या ५०० गटांसाठी रुपये २३२९.९६ लाख व ८५० गटांसाठी ३५५१.१९ लाख अशा एकूण १३५० गटांसाठी on going programme करिता रुपये ५८८१.१५ लाख एवढ्या रकमेच्या आराखड्यास (सोबतच्या परिशिष्टात दर्शविल्यानुसार) पुढीलप्रमाणे प्रवर्गनिहाय प्रशासकीय मान्यता देण्यात येत आहे.

(रुपये लाखात)

प्रवर्ग	केंद्र हिस्सा (६० टक्के)	राज्य हिस्सा (४० टक्के)	एकूण
सर्वसाधारण	३०४१.७३	२०२७.८२	५०६९.५५
अनुसूचित जाती	२६४.६५	१७६.४४	४४१.०९
अनुसूचित जमाती	२२२.३१	१४८.२०	३७०.५१
एकूण	३५२८.६९	२३५२.४६	५८८१.१५

२) सदर निधी वरील परिच्छेदामध्ये प्रदान केलेल्या प्रशासकीय मान्यतेनुसार खर्च करण्यात येईल याची दक्षता घेण्यात यावी. या प्रित्यर्थ होणारा खर्च मंजूर होणाऱ्या अनुदानातून भागविण्यात येऊन पुढील लेखाशिर्षाखाली खर्ची टाकण्यात यावा.

सर्वसाधारण प्रवर्ग :-

केंद्र हिस्सा लेखाशिर्ष	राज्य हिस्सा लेखाशिर्ष
मागणी क्रमांक -डी-३ २४०१ पीक संवर्धन, (००)(३५) कृषी उन्नती योजना - परंपरागत कृषी विकास योजना (केंद्र पुरस्कृत योजना), केंद्र हिस्सा-६०%, २४०१ ए०५६ कार्यक्रम, ३३ अर्थसहाय्य.	मागणी क्रमांक -डी-३ २४०१ पीक संवर्धन, (००) (३६) कृषी उन्नती योजना - परंपरागत कृषी विकास योजना (केंद्र पुरस्कृत योजना), राज्य हिस्सा -४० %, २४०१ ए०६५ कार्यक्रम, ३३ अर्थसहाय्य.

अनुसूचित जाती प्रवर्ग-

केंद्र हिस्सा लेखाशिर्ष	राज्य हिस्सा लेखाशिर्ष
मागणी क्रमांक-एन-३, २४०१ पीक संवर्धन, (००) ७८९, अनुसूचित जाती उपयोजना	मागणी क्रमांक-एन-३, २४०१ पीक संवर्धन, (००) ७८९, अनुसूचित जाती उपयोजना

<p>(०१) अनुसूचित जाती घटक कार्यक्रमांतर्गत योजना</p> <p>(०१)(१३) कृषि उन्नती योजना-परंपरागत कृषी विकास योजना (केंपुयो),</p> <p>केंद्र हिस्सा-६०%</p> <p>२४०१ बी२०३,</p> <p>योजनांतर्गत ३३ अर्थसहाय्य</p>	<p>(०१) अनुसूचित जाती घटक कार्यक्रमांतर्गत योजना</p> <p>(०१)(१४) कृषि उन्नती योजना-परंपरागत कृषी विकास योजना (केंपुयो),</p> <p>राज्य हिस्सा-४०%</p> <p>२४०१ बी२१२,</p> <p>योजनांतर्गत ३३ अर्थसहाय्य</p>
--	---

अनुसूचित जमाती प्रवर्ग-

केंद्र हिस्सा लेखाशिर्ष	राज्य हिस्सा लेखाशिर्ष
<p>मागणी क्रमांक- टी-५,</p> <p>२४०१ पिक संवर्धन,</p> <p>७९६, जनजाती क्षेत्र उपयोजना</p> <p>०१ - जनजाती क्षेत्र उपयोजनेंतर्गत योजना</p> <p>(०१)(३०) कृषि उन्नती योजना-परंपरागत कृषी विकास योजना (केंपुयो),</p> <p>केंद्र हिस्सा-६०%</p> <p>(२४०१ ए७६२), ३३ अर्थसहाय्य</p>	<p>मागणी क्रमांक- टी-५,</p> <p>२४०१ पिक संवर्धन,</p> <p>७९६, जनजाती क्षेत्र उपयोजना</p> <p>०१ - जनजाती क्षेत्र उपयोजनेंतर्गत योजना</p> <p>(०१)(३१) कृषि उन्नती योजना-परंपरागत कृषी विकास योजना (केंपुयो),</p> <p>राज्य हिस्सा-४०%</p> <p>(२४०१ ए७७१), ३३ अर्थसहाय्य</p>

३) सदर योजना राबविताना खालील अटी व शर्तीचे पालन करण्यात यावे-

- १) सदर योजना केंद्र शासनाच्या संदर्भाधिन मार्गदर्शक सुचनानुसार व केंद्र शासनाच्या निधी वितरीत करण्याच्या अटी व शर्ती नुसार राबविण्यात यावी.
- २) खर्चाचे लेखे सुव्यवस्थित ठेवून सदर खर्चाचे लेखा परिक्षण अहवाल व उपयोगिता प्रमाणपत्रे केंद्र व राज्य शासनाला लवकरात लवकर प्रगती अहवालासह सादर करण्यात यावेत. योजनेच्या वेगवेगळ्या बाबींवरील भौतिक व आर्थिक प्रगती अहवाल केंद्र व राज्य शासनास प्रत्येक महिन्याच्या १० तारखेपर्यंत सादर करण्यात यावा.
- ३) योजनेशी संबंधित ताळेबंद व लेखापरिक्षण जमा खर्चाच्या रकमा यांचा अहवाल अंमलबजावणी यंत्रणेने द्यावा. त्यामध्ये वर्षाच्या सुरुवातीला अखर्चीत रकमा व व्याजाद्वारे मिळालेले उत्पन्न स्पष्टपणे नमूद करण्यात यावे. जेणेकरून पारदर्शी स्वरूपात रकमा विचारात घेता येतील व संदिग्धता राहणार नाही.
- ४) कोणत्याही परिस्थितीत मंजूर कार्यक्रमापेक्षा जास्तीचा कार्यक्रम राबविला जाणार नाही याची दक्षता घ्यावी.

५) सदर निधी खर्च करताना विहित कार्यपद्धती अनुसरून सर्व वित्तीय कायदे/टेंडर नियमावली व नियमांचे/प्रक्रियेचे/वित्तीय अधिकारांच्या मर्यादेत/P.W.D / मॅन्युअलचे अधिन राहून/C.V.C.तत्वानुसार/CAG च्या निर्देशानुसार/प्रचलित शासन निर्णय/नियम/ परिपत्रक /तरतुदी नुसार, बजेट व कोषागार नियमावली नुसार खर्च करण्याची कार्यवाही अमंलबजावणी यंत्रणांनी करावी. कोणत्याही परिस्थितीत कुठलाही शासन नियम/अधिकाराचा भंग होणार नाही, याबाबत दक्षता घेण्याची जबाबदारी संबंधित क्षेत्रिय कार्यालयाची राहिल.

६) वेळोवेळी शासन निर्णयान्वये वितरीत केलेला सर्व निधी पीएफएमएस (PFMS) मधील SNA-SPARSH प्रणालीद्वारे वितरीत करण्याची कार्यपद्धती बंधनकारक राहिल.

५. सदर योजनेकरिता आयुक्त कृषी, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांना योजनेचे नियंत्रण अधिकारी म्हणून व सहाय्यक संचालक, लेखा-१ यांना आहरण व संवितरण अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत आहे.

६. प्रस्तुतचे आदेश राज्यस्तरीय मंजूरी समितीच्या दिनांक २४ मार्च, २०२५ रोजीच्या बैठकीमध्ये देण्यात आलेल्या मंजूरीनुसार निर्गमित करण्यात येत आहेत.

७. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक क्रमांक २०२५०४३०१६१४३६८४०१ असा आहे. हा शासन निर्णय डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(राजेश पाध्ये)
अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा. राज्यपाल यांचे प्रधान सचिव, राजभवन, मुंबई
२. मा. मुख्यमंत्री यांचे सचिव, मुख्यमंत्री सचिवालय, मंत्रालय, मुंबई
३. मा.मंत्री (कृषी) यांचे खासगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
४. मा. मंत्री (फलोत्पादन) यांचे खासगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
५. मा.राज्यमंत्री (कृषी) यांचे खासगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
६. मा.विरोधी पक्षनेता, विधानसभा/ विधानपरिषद यांचे खासगी सचिव, महाराष्ट्र विधानमंडळ, मुंबई.
७. प्रधान सचिव (कृषी) यांचे स्वीय सहाय्यक, कृषी व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
८. आयुक्त कृषी, कृषी आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
९. सर्व कृषी संचालक, कृषी आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
१०. महालेखापाल, महाराष्ट्र १/२ (लेखा परिक्षा/ लेखा व अनुज्ञेयता), मुंबई/ नागपूर .
११. सर्व विभागीय कृषी सहसंचालक
१२. प्रकल्प संचालक, डॉ. पंजाबराव देशमुख नैसर्गिक शेती मिशन, अकोला

१३. सर्व प्रकल्प संचालक (आत्मा)
१४. सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी
१५. सहाय्यक संचालक, लेखा-१, कृषी आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
१६. कार्यासन १४३१, नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
१७. कार्यासन व्यय-१, वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
१८. निवडनस्ती (कार्यासन १-अ), कृषी व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

परिशिष्ट

(Rs. in lakhs)

Sr. No	Name of the Activities/ Projects/Sub Components	Financial Outlay (Rs. in lakh)		
		500 groups	850 groups	Total
1	Value Chain Institutional Development			
1.1	Cluster Formation and Capacity Building including Exposure Visits and trainings of Field Functionaries	99.78	525.67	625.45
1.2	Deployment of Man power and Management Cost for implementation of programme including Data Management and uploading.	331.48	703.33	1034.81
2	Value Chain Production			
2.1	Certification (PGS or NPOP)	173.24	480.80	654.04
2.2	Incentive to farmers as DBT	872.04	1256.07	2128.18
3.	Value addition, marketing and publicity			
3.1	Support for marketing, common packaging, branding, space rent, transport etc	807.73	515.69	1323.42
3.2	Value Addition infrastructure creation through FPC/FPO case to case basis.			
3.3	Brand Building, Trade fairs, Exhibitions, local publicity, Organic fairs/ melas, Local marketing initiatives, Participation in National Trade Fairs			
	Total (1-2+3)	2284.27	3481.56	5765.83
4	2% Administrative and other Contingent Expenses	45.69	69.63	115.32
	Total	2329.96	3551.19	5881.15
	GOI share	1397.98	2130.71	3528.69
	State Share	931.98	1420.48	2352.46